Rubai

İki Aylık Rubai ve Şiir Kültürü Dergisi
Sayı: 1 • Ocak/Şubat 2020

- Rubai nedir, niçin rubai?
- En çok kullanılan rubai kalıpları
- Rubai ve Çocuk

Başlarken/ Niçin Rubai?

Çünkü rubai Türk şiir geleneğinin en sağlam halkalarından biridir. 13. yüzyıldan günümüze her yüzyılda artan/azalan oranlarda bir ilgiye mazhar olmuştur.

Çünkü Mevlâna'nın Farsça anahtarıyla açtığı rubai kapısından sonraki dönemlerde pek çok şair Türkçenin söyleyiş gücüyle ve zenginliğiyle geçmiş, bu sayede Türk edebiyatında on üç bin dolayında (Tacettin Şimşek'in onda biri yayımlanan 3700 rubaisiyle Ahmet Ziya Kahraman'ın kaleme aldığı yaklaşık 100 rubai bu toplama dahil değildir.) bir rubai külliyatı oluşmuştur.

Çünkü klasik dönem şairleri rubaiyi neredeyse tuyuğ ve şarkı gibi millî bir nazım şekli olarak görmüşler; tuyuğu ve şarkıyı ihmal etseler bile rubaiden kopamamışlardır. Servetifünun Dönemi hariç, bütün dönemlerde rubai, edebiyatımızın saygın bir evladı olarak varlığını sürdürmüştür.

Türlerin iç içe geçtiği postmodern zamanlarda rubainin hâlâ soluk alıp verdiğini görmek, bu nazım şekline yakından bakma fikrini doğurdu.

Eskiler "önce refik (yoldaş) sonra tarik (yol)" demişler. Biz, küçük bir istisna yapalım ve bu kez "önce tarik sonra refik" deyip yola çıkalım. Rubaiye ilgi duyan, rubaiyi merak eden, rubai okuyan, bu nazım şeklinde kalem oynatan gönül dostlarımıza bir çağrı yapalım; rubai çevresinde bir araya gelelim dedik.

Meramımız açık. Öyleyse rubai soframıza buyurun!

Bugünkü son sözü, Nedim'in (1681-1730) "evc-i rubaide uçar Anka gibi" (Rubai burçlarında Anka kuşu gibi uçar) dediği, rubai nazım şeklinin öncü isimlerinden üstat Azmizâde Hâletî (1570-1631) söylesin:

Bir taifeyiz ki rûz u şeb âh deriz
Ah etmeyene nedir bu gümrâh deriz
Burc-ı dile râyet-i ferâgat dikeriz
Zira yürüdükçe Allah Allah deriz.

(Bir topluluğuz ki gündüz gece ah deriz. Ah etmeyene nedir bu şaşkınlık deriz. Gönül kalesine fedakârlık bayrağını dikeriz. Zira yürüdükçe Allah Allah deriz.)

Yeni sayıda buluşmak ümidiyle.

Bismillah.

Rubai

İki Aylık Rubai ve Şiir Kültürü Dergisi
Sayı: 1 • Ocak/Şubat 2021

www.rubaidergisi.com

Yayın Yönetmeni : **Ahmet Ziya Kahraman**
Yayın Danışmanı : **Tacettin Şimşek**
Son Okuma : **İbrahim Duran**
Web Geliştirici : **Adil Bayram**

Şiirlerin ve yazıların sorumluluğu şair ve yazarlarına aittir. Tanıtım ve tahlil amacıyla kullanılacak küçük bölümler dışında dergi iktibas edilmemelidir. Her hakkı mahfuzdur.

Rubai Nedir?

Klasik şiir geleneğimizde rubai, tek bentten oluşan ve kendine özgü aruz kalıplarıyla *"söylenen"* nazım şekillerindendir. (Geleneğimizde şiir, *"yazılan"* değil, *"söylenen"* bir edebî türdür. Bu, onun müzikle olan akrabalığını sezdirir.)

Anonim Türk halk edebiyatı ürünlerinden mâniye benzeyen rubai, İran'da doğmuştur. Rubainin ortaya çıkışında İslamiyet öncesi Türk şiirinin etkisi vardır (Albayrak, 2008, s.178). Rubai, sözlük anlamıyla *"dörtlü/dörtlük"*, terim anlamıyla da *"dört dizeden oluşan nazım"* demektir.

İranlılar, rubai karşılığı olarak dü-beyt [iki beyit]; *çâr (çehar) mısra* [dört dize] ve *terâne* terimlerini üretmişler ancak bu terimler yaygınlık kazanmamıştır. Rubai nazım şekline ad olarak düşünülen *terâne, "yaş, taze, güzel, genç"* anlamlarındaki *"ter"* sözcüğünden türetilmiştir ve *"nağme, ezgi"* gibi anlamlara da gelir.

Mistik, felsefi, tasavvufi temalar çevresinde az sözle derin ve büyük bir düşünceyi söyleyebilme hüneri rubaide kendini gösterir. *"Zarif bir eda"*, *"veciz bir fikir"* (Levend, 1984, s.630), dünya görüşü, evrene bakış tarzı, hayat tecrübesi, ahlak anlayışı, yergi (hiciv) ve nükte de en özlü ifade biçimini *"tefekkür manzumesi"* (Mermer, 2002, s.2) niteliğindeki rubaide bulur. Tarihî zaman içinde millî ve tarihî duyguların da rubaide işlendiği görülür.

Rubainin ilk iki dizesi hazırlık niteliğindedir. Ana düşünce son iki dizede yoğunlaşır.

Rubailerde söyleyiş güzelliği ve ustalığı büyük önem taşır. Ele alınan tema, nükte ya da imge; vezin, kafiye, redif gibi şiirin dış yapı unsurları çevresinde özenle işlenir ve nazma dönüştürülür.

Kendine özgü kalıplara sahip oluşu, rubaiyi *kıta, nazım ve tuyuğ*dan ayıran temel özelliktir.

İran edebiyatında rubai nazım şekli için Hezec bahrinden 24 aruz kalıbı üretilmiş; bunlardan *Mef'ûlü* ile başlayan 12 kalıba *Ahreb*; *Mef'ûlün* ile başlayan 12 kalıba da *Ahrem* adı verilmiştir. Nihad Sami Banarlı'ya göre bu 24 kalıp aslında tek bir kalıbın bazı aruz oyunlarıyla aldığı küçük ses değişmelerinden oluşur (2005, s.192-195). Dolayısıyla rubainin sadece bir kalıbı vardır (Banarlı, 1985, s.251-261).

Ahreb kalıpları ses, ritim ve ahenk bakımından Türk şairlerince daha çok sevilmiş ve kullanılmıştır. Ahrem kalıplarının Türk şairler tarafından tercih edilmemesinin nedeni, bu kalıplarda açık hecelerin çok az olmasıdır (Saraç, 2012, s.93). Söz gelişi 11 heceden oluşan bir ahrem kalıbında sadece iki açık hece vardır. Oysa Türkçe açık hece bakımından zengin bir dildir.

Divanların sonunda *"Rubaiyat"* başlığı altında yer alan rubailer, mahlassız yazılır. Fehîm-i Kadîm'in *"Nâçâr ki mest-i aşk-ı Hayyâm oldum / Bu çârsû-yı cihanda bed-nâm oldum / Aşk ile edip rubâîye meyl Fehîm / Hayyâm-sıfat şöhret-i eyyâm oldum"* [Ne çâre ki Hayyam'ın aşkıyla kendimden geçtim. Bu dünya çarşısında kötü anılır oldum. Ey Fehim, aşkla rubaiye yönelince dönemimde Hayyam gibi ün kazandım.] dizelerinde olduğu gibi rubaide mahlas kullanan şairlere de rastlanır. (Erzurumlu İbrahim Hakkı, 83 rubaisinin 25'inde mahlas kullanmıştır. Ârif Nihat Asya da kimi rubailerinde ilk adını zikretmiştir.)

Türkçede En Çok Kullanılan Rubai Kalıpları*

AHREB	1.	–	–	.	.	–	–	.	.	–	–	.	.	–
		MEF’	Û	LÜ	ME	FÂ	Î	LÜ	ME	FÂ	Î	LÜ	FE	ÛL
		FA’	LÜN	FE	İ	LÂ	TÜN	FE	İ	LÂ	TÜN	FE	İ	LÜN
		YÜZ	YİR	Mİ	SE	KİZ	BİN	YE	Dİ	YÜZ	YİR	Mİ	SE	KİZ
		SAM	SUN	KA	RA	MAN	KAY	SE	Rİ	BAR	TIN	Gİ	RE	SUN
	2.	–	–	.	.	–	–	.	.	–	–	–	–	
		MEF’	Û	LÜ	ME	FÂ	Î	LÜ	ME	FÂ	Î	LÜN	FA’	
		FA’	LÜN	FE	İ	LÂ	TÜN	FE	İ	LÂ	TÜN	FA’	LÜN	
		YÜZ	YİR	Mİ	SE	KİZ	BİN	YE	Dİ	YÜZ	YET	MİŞ	BEŞ	
		LÂ	HAV	LE	VE	LÂ	KUV	VE	TE	İL	LÂ	BİL	LAH	
	3.	–	–	.	.	–	.	–	.	–	–	.	.	–
		MEF’	Û	LÜ	ME	FÂ	İ	LÜN	ME	FÂ	Î	LÜ	FE	ÛL
		FA’	LÜN	FE	İ	LÂ	TÜ	FÂ	İ	LÂ	TÜN	FE	İ	LÜN
		YÜZ	YİR	Mİ	SE	KİZ	Bİ	NAL	TI	YÜZ	YİR	Mİ	SE	KİZ
	4.	–	–	.	.	–	.	–	.	–	–	–	–	
		MEF’	Û	LÜ	ME	FÂ	İ	LÜN	ME	FÂ	Î	LÜN	FA’	
		FA’	LÜN	FE	İ	LÂ	TÜ	FÂ	İ	LÂ	TÜN	FA’	LÜN	
		YÜZ	YİR	Mİ	SE	KİZ	Bİ	NAL	TI	YÜZ	YET	MİŞ	BEŞ	
	5.	–	–	–	–	.	–	–	–	.	.	–		
		MEF’	Û	LÜN	FÂ	İ	LÜN	MEF’	Û	LÜ	FE	ÛL		
		BEŞ	YÜZ	MİL	YON	SE	KİZ	YÜZ	YİR	Mİ	SE	KİZ		
	6.	–	–	.	.	–	–	–	–	–	–	–		
		MEF’	Û	LÜ	ME	FÂ	Î	LÜN	MEF’	Û	LÜN	FA’		
		BEŞ	YÜZ	YE	Dİ	MİL	YON	BEŞ	YÜZ	SEK	SEN	BEŞ		
AHREM	1.	–	–	–	–	.	–	.	–	–	.	.	–	
		MEF’	Û	LÜN	FÂ	İ	LÜN	ME	FÂ	Î	LÜ	FE	ÛL	
		BEŞ	YÜZ	MİL	YON	SE	KİZ	YÜ	ZALT	MIŞ	YE	Dİ	BİN	
	2.	–	–	–	–	.	–	.	–	–	–	–		
		MEF’	Û	LÜN	FÂ	İ	LÜN	ME	FÂ	Î	LÜN	FA’		
		BEŞ	YÜZ	MİL	YON	SE	KİZ	YÜ	ZALT	MIŞ	BEŞ	BİN		

* (İpekten, 1999, s.76; Dilçin, 1997, s.208)

Rubailerde, diğer nazım şekillerinde olduğu gibi tek kalıp kullanma zorunluluğu yoktur. İstenirse rubainin dört dizesi dört ayrı kalıpla söylenebilir.

Rubailerin uyak *(kafiye)* düzeni aaxa biçimindedir. İkinci ve dördüncü dizeleri uyaklı diğer dizeleri serbest *(xaxa)* ya da dört dizesi birbiriyle uyaklı (aaaa) rubai örneklerine de rastlanır. Bu tür rubailere rubai-i musarra ya da terâne adı verilir. (Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın 62 rubaisi bu türdendir.) Muallim Naci, rubaide ilk beytin mısralarının kafiyesiz olmasında sakınca görmez (Saraç, 1996, s.138).

KAYNAKÇA

Albayrak, N. (2008). Rubaî-Türk edebiyatı, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. c.35, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Banarlı, N. S. (1985). Kitaplar ve portreler, Mehmed Âkif'ten günümüze. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.

Banarlı, N. S. (2005). Edebiyat sohbetleri. (3.Baskı): İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.

Dilçin, C. (1997). Örneklerle Türk şiir bilgisi. (4.Baskı). Ankara: TDK Yayınları.

İpekten, H. (1999). Eski Türk edebiyatı-Nazım şekilleri ve aruz. (3.Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları.

Levend, A. S. (1984), Divan edebiyatı, Kelimeler ve remizler, Mazmunlar ve mefhumlar. İstanbul: Enderun Kitabevi.

Mermer, A. (2002). Hayyam ve rubâîlerinin Türk edebiyatına yansımaları (Bildiri). Ömer Hayyam Toplantısı/Nişâbur, 18 Mayıs 2002.

Muallim Naci (1996). Edebiyat terimleri-İstılahat-ı edebiye (haz. M. Y. Saraç,). İstanbul: Risale Yayınları.

Saraç, M. Y. (2012). Klasik edebiyat bilgisi: Biçim-ölçü-kafiye. (5.Baskı). İstanbul: Gökkubbe Yayınları.

KENAN SEYİTHANOĞLU

(1937-2013)

Şair, yayıncı

Maraş İmam-Hatip Lisesini ve İstanbul Üniversitesi Türkoloji Bölümünü bitirdi. İstanbul Müftülüğünde murakıplık vazifesinde bulundu. Atatürk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesinde okutman olarak çalıştı. Yayıncılıkla uğraştı. *Doğuştan Günümüze İslam Tarihi* başlıklı projeyi hayata geçirdi. Mimar Sinan Üniversitesinde öğretim görevlisi olarak görev yaptı. *Adım* gazetesini ve *Dört Mevsim Maraş* dergisini çıkardı. *Asımın Nesli* ve *Kahramanmaraş* vakıflarının kurulmasına yönelik çalışmalar yürüttü.

Rubai şairi olarak tanındı.

KON

Uçtunsa eğer kendine has güllere kon
Kıymam sana sellerden uzak göllere kon
Dostum Adalardan Modalardan bize ne
Her zerresi Leyla doğuran çöllere kon.

RIFAT NECDET EVRİMER

(1898-1971)

Eğitimci, şair

Erzincan'da doğdu. İlköğrenimini memleketinde, ortaöğrenimini İstanbul'da tamamladı. İstanbul Darülfünunu (Üniversitesi) Edebiyat Fakültesini bitirdi. Giresun'da Millî Eğitim Müdürlüğü yaptı. Galatasaray Lisesi edebiyat öğretmeni iken 1963'te emekli oldu. Başta Hisar olmak üzere çeşitli edebiyat dergilerinde şiirleri ve yazıları yayımlandı. Ayrıca, bazı edebiyatçılarımızın hayatı, sanatı ve eserlerinden örnekler içeren monografiler yazdı.

Şiir Kitapları: Çizgiler (1949), Yeni Çocuk Şiirleri (1949), Boşlukta Dönen Rubailer (1966),

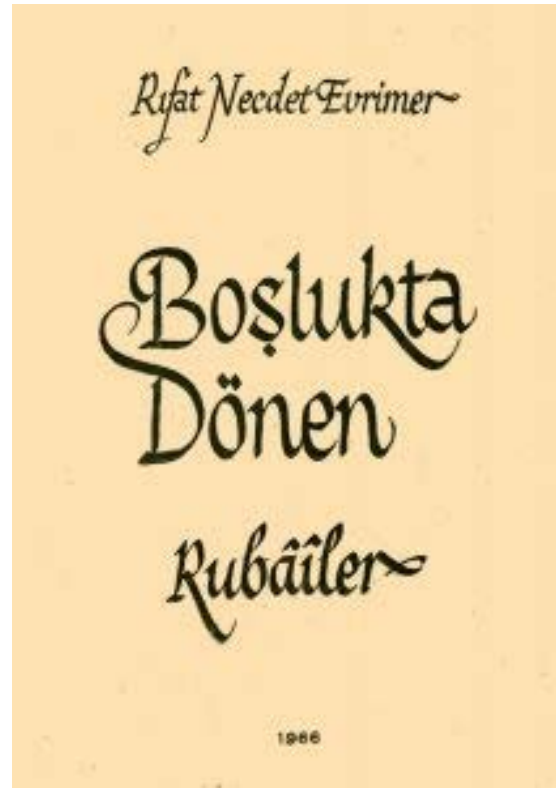

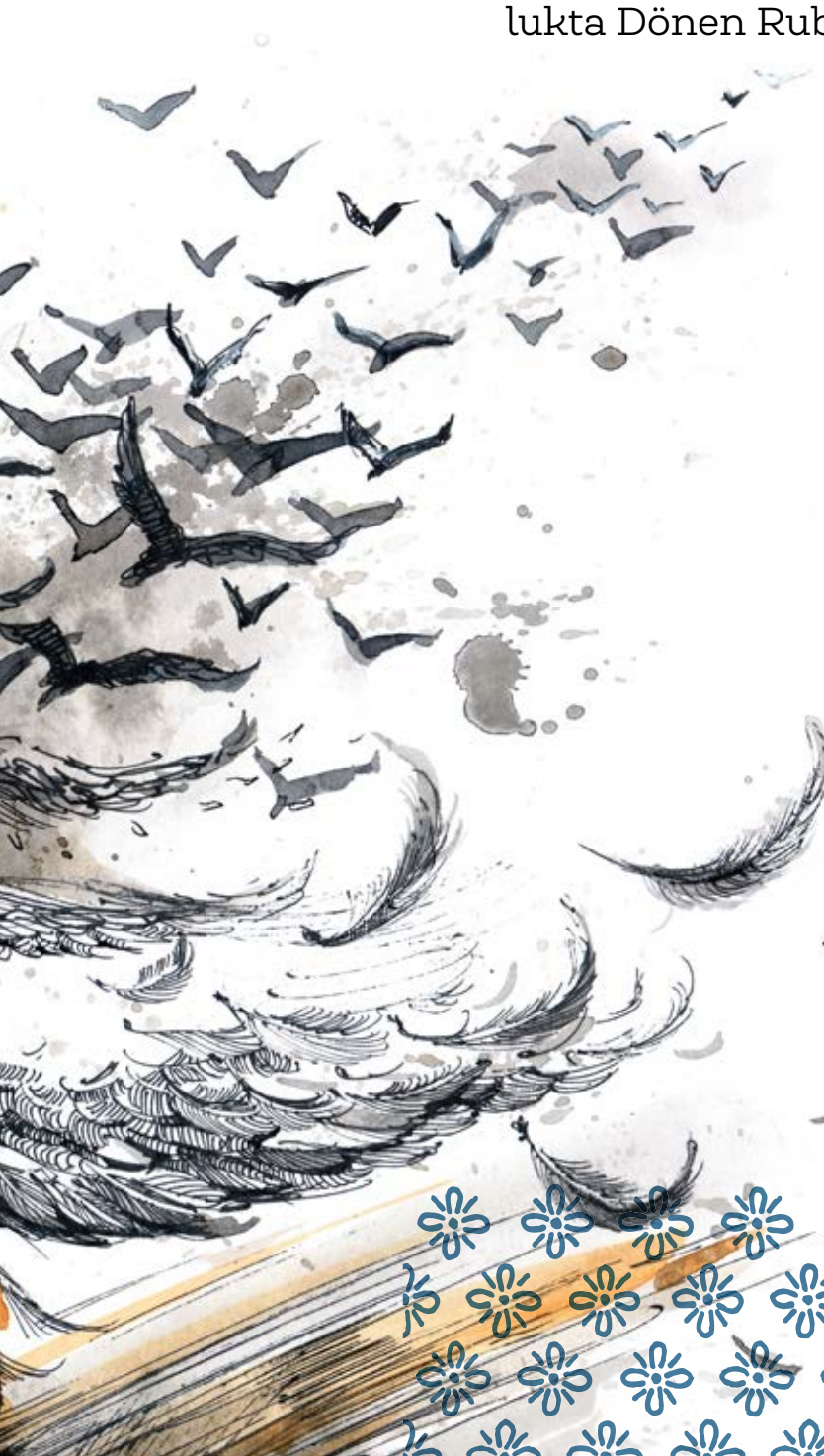

ÖN SÖZ

Yazdıklarımın hiçbiri gönlümce değil
Bir sade hayat duygusu kaari bunu bil
Dörtlüklerin altındaki her gizli elem
Bir lav ki yakar kalbimi bilmez bunu dil

MUHSİN İLYAS SUBAŞI

(doğ. 1942)

Şair, yazar

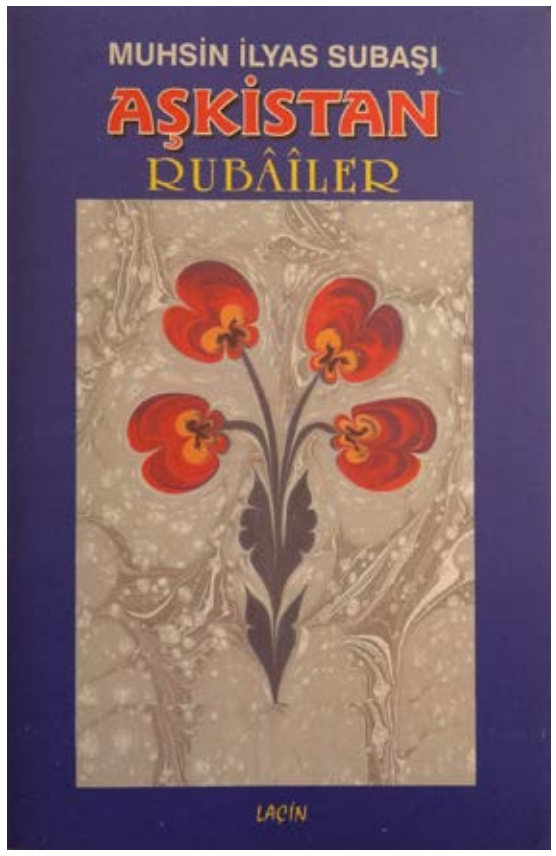

Sivas Şarkışla'da doğdu. Kayseri İmam-Hatip Okulu ve Kayseri Yüksek İslam Enstitüsü'nü bitirdi. Gazetecilik ve öğretmenlik yaptı. 1995'te emekli oldu. Kayseri Ekspres gazetesinin yayın yönetmenliğini, Hakimiyet ve Yeni Sabah gazetelerinin sorumlu yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Şiir, deneme, eleştiri ve inceleme yazılarını Orkun, Türk Yurdu, Hareket, Hisar, Töre, Erciyes, Türk Edebiyatı gibi dergilerde yayımladı.

Türk şirinin geleneğine bağlı bir şair portresi çizdi. Mistik ve metafizik duyuş şiirinin ana izlekleri arasında yer aldı.

Şiir Kitapları: Vuslat Türküsü (1968), Aydınlığın Gözleri (1979), Bu Yüreğin Ülkesinde (1981), Sevgi Donanması (1982), Deryâdil (1985), Sevdâkâr (1988), Bir Sır Gibi (1991), Aşkistan (2005).

BİZ

Biz, bahtı kararmış iki yoldaş gibiyiz,
Biz, gülleri kendinde açan sevgiliyiz,
Yanmak kime kısmetse o sıçrar ateşe;
Biz, yangını gül bahçesi yapmış deliyiz.

MEHMET ÇAVUŞOĞLU

(1935-1987)

Akademisyen, şair

Ordu'nun Perşembe ilçesine bağlı Sarayköy'de doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. Eski Türk Edebiyatı alanında profesör oldu.

Zengin kültür birikimi, şairliği, estetik zevki ve bilimsel yetkinliğiyle seçkin bir bilim adamı olarak tanındı. İstanbul'un fethini anlatan Ulubatlı Hasan Destanı (İstanbul 1959) adlı manzum eseri vardır. Halk şiiri yanında divan şiiri tarzında da aruzla şiirler yazdı. Rubailer kaleme aldı.

Ney sesleri âlemde soluklar şimdi,
Ervah? Uzak yakın konuklar şimdi.
Devretmede arşı ruhu Mevlâna'nın,
Tennure sema, etek ufuklar şimdi.

Çocuk ve Rubai

Sevgili Arkadaşlar,
Bugün biraz rubaiden söz edelim mi?
Rubai, edebiyatımızda çok eskiden beri kullanılan bir şiir örneğidir. Dört dizeden oluşur.
Görünüş olarak mâniye benzer. Halk arasında söylenen ve bazı türkülerde kullanılan manileri hatırlayalım.
Üçüncü dize serbest; birinci, ikinci ve dördüncü dizelerin sonunda ses benzerliği (uyak/kafiye) vardır. Şu örneklerde olduğu gibi:

Uzunsun sırık gibi
Ekşisin koruk gibi
Ne gezersin sokakta
Yolunmuş tavuk gibi

İnce giyerim ince
Pembe yakışır gence
İnsan bir hoş oluyor
Sevdiğini görünce.

Rubaide de birbiriyle uyaklı dizeler aynıdır.
Ancak rubainin dizeleri daha uzundur ve kendine özgü bir ritmi vardır.
Rubainin ritmi aşağıdaki gibidir:

Yetmiş yedi seksen yedi doksan yedi yüz
Safranbolu Kartalkaya Beylikdüzü Van
Rüzgârgülü anzer balı harmandalı ne?
Samsun Rize Aydın Bolu Batman Karaman
Orhan Veli Ahmet Paşa Cengiz Karacan
Fatih Zeki Mehmet Suna Zeynep Tunahan
Ben dersleri her gün EBA'dan seyrederim.
Maskeyle mesafeyle temizlikle korun!
Taktak tiki taktak tiki taktak tiki tak
Laylay lala laylay lala laylay lala lay

Okurken kulağımızla ritmi duymaya çalışalım.
İyi okumalar dileğiyle sizin için bir rubai örneği iliştirelim yan sayfaya.
Sevgiyle ve sağlıkla kalın.

T. Şimşek

Doru Atlar

Yansın tüm ışıklar
ve açılsın perde
Bir tekne gezinsin yine
enginlerde
Ben her sabah akşam
gece gündüz sorarım
Yıldızlara uçmuş
doru atlar nerde?

bir rubai · üç çeviri
DİLDEN DİLE
bir rubai · üç çeviri

بازآ بازآ هر آنچه هستی بازآ
گر کافر و گبر و بت‌پرستی بازآ
این درگه ما درگه نومیدی نیست
صد بار اگر توبه شکستی بازآ

آن دم کیین دوستان با تو دگرگون شوند
پس تو بدانی که این جمله طلسم آن کیست

نقد سخن را بمان سکهٔ سلطان بجو
کای زر کامل عیار نقد تو از کان کیست

٤٦٨
با وی از ایمان و کفر باخبری کافریست
آنک ازو آگهست از همه عالم بریست

آه چه بی بهره‌اند باخبران زانک هست
چهرهٔ او آفتاب طرهٔ او عنبریست

آه از آن موسیی کانک بدیدش دمی
گشته رمیده ز خلق بر مثل سامریست

بر عدد ریگ هست در هوش کوه طور
بر عدد اختران ماه ورا مشتریست

چشم خلایق ازو بسته شد از چشم بند
زانک مسلم شده چشم ورا ساحریست

اوست یکی کیمیا کز تبش فعل او
زرگر عشق ورا بر رخ من زرگریست

پای در آتش بنه همچو خلیل ای پسر
کاتش از لطف او روضهٔ نیلوفریست

چون رخ گلزار او هست چراگاه روح
روح از آن لاله‌زار آه کجون پروریست

مفخر جان شمس دین عقل بتبریز یافت
آن گهری را که بحر در نظرش سرسریست

٤٦٩
ای غم اگر موشوی پیش منت یار نیست
پر شکرست این مقام هیچ ترا کار نیست

غصه در آن دل بود کز هوس او تهیست
غم همه آنجا رود کان بت عیار نیست

ای غم گر زر شوی ور همه شکر شوی
بندم لب گویمت خواجه شکرخوار نیست

در دل اگر تنگیست تنگ شکرهای اوست
ور سفری در دلست جز بر دلدار نیست

ای که تو بی غم نه‌ای می‌کن دفع غمش
شاد شو از بوی یار کت نظر یار نیست

ماه ازل روی او بست غزل بوی او
بوی بود قسم آنک محرم دیدار نیست

٤٧٠
ای غم اگر موشوی پیش منت یار نیست

هست زچنگ غمش گوش مرا کش مکش
هر دمم از جنگ اوش نوش واجبست

دلو دو چشم مرا گرچه که کم نیست آب
مردمک دیده را جاه ذقن واجبست

دلبر چون ماه را هرچه کند می‌رسد
عاشق درگاه را خلق حسن واجبست

طرهٔ خویش ای نگار خوب بکف من سپار
هرکه درین چه فتاد داد رسن واجبست

عشق که شهر خوشیست این همه اغیار چیست
حفظ چنین شهر را برج و بدن واجبست

غمزهٔ دزدیده را شحنه غم در پیست
روشنی دیده را خوب ختن واجبست

عاشق عیسی نه‌ای بی‌خور خر کی زیی
کالبد مرده را گور و کفن واجبست

مریم جان را مخاض برد بنخل و ریاض
منقطع درد را منزل وطن واجبست

نزل دل یارکش هست ملاقات خوش
نافهٔ پر فاقه را شرب و عطن واجبست

لطف کن ای کان قند راه دهانم ببند
اشتر سرمست را بند دهن واجبست

٤٧٢
کالبد ما ز خواب کاهل و مشغول خاست
آنک برقص آورد کاهل ما را کجاست

آنک برقص آورد پردهٔ دل بردرد
این همه بویش کند دیدن او خود جداست

جنبش خلقان ز عشق جنبش عشق از ازل
رقص هوا از فلک رقص درخت از هواست

دل چو شد از عشق گرم رفت ز دل ترس و شرم
شد نفسش آتشین عشق یکی اژدهاست

ساقی جان در قدح ریخ خوش اگر درد ریخت
دردی ساقی ما جمله صفا در صفاست

باده عشق ای غلام نیست حلال و حرام
پر کن و پیش آر جام بنگر نوبت کراست

ای دل پاک تمام بر تو هزاران سلام
جملهٔ خوبان غلام جملهٔ خوبی تراست

٤٧٣
سجده کنم پیش یار گوید دل هوش دار
دادن جان در سجود جان همه سجده‌هاست

Mevlâna'ya ait olmayan ancak ona mal edilen rubainin[1] üç çevirisi:

Bâz â bâz â her ân çi hestî bâz â
Ger kâfir u gebr u büt-perestî bâz â
În dergeh-i mâ dergeh-i nevmîdî nîst
Sad bâr eger tevbe şikestî bâzâ

(Mevlâna)[1]

I

Kimsen, ne isen, her kim olursan yine gel
Kâfir bile olsan, puta tapsan yine gel
Gel, burda arın, kurtul umutsuzluktan
Kaç yüz keredir tövbeni bozsan yine gel.

(Ümit Yaşar Oğuzcan)[2]

II

Gel gel yine, her neysen, kimsen yine gel;
Kâfirsen, ateş ve put seversen yine gel;
Girmez ki umutsuzluk dergâhımıza...
Yüz tövbeni bozsan bile gel, sen yine gel.

(Talât Sait Halman)[3]

III

Dön gel yine küssen bile kızsan bile gel
Kâfirsen eğer hak tanımazsan bile gel
Kondurma umutsuzluğu dergâhımıza
Yüz kez yanılıp tövbeni bozsan bile gel

(Tacettin Şimşek)

---

[1] Mevlâna'ya atfedilen rubai, Orta Asyalı ünlü sûfi Ebû Saîd-i Ebu'l-Hayr'a aittir ve Rubaiyyat-ı Baba Efdal-i Kâşânî adlı eserde 7 numara ile Baba Efdal'in rubasi olarak yer alır. (Yakup Şafak, Mevlânâ'ya Atfedilen "Yine Gel..." Rubaisine Dair, Tasavvuf-İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi, S.24, 2009/2, s.75-80).
[2] Şafak, agm., s.75.
[3] Ümit Yaşar Oğuzcan, Yüz yıl yanarım yanmayı öğrendimse. 3.Baskı, Özgür Yayın-Dağıtım, İstanbul 1989, s.175.
[4] Talât Sait Halman, Can cana-Mevlâna Celâleddin Rumi'den seçme rubailer. (Resimleyen: E. Akyavaş). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 1999, s.123.

Rubai Tamamlama

Şüphesiz, öğrenmenin en kolay ve eğlenceli yolu yaparak, tecrübe ederek öğrenmedir. Şimdiye kadar rubainin ne olduğundan, nasıl bir edebî tür olduğundan bahsettik. Meraklı okurlarca rubai nazım şekli anlaşılmış olmalıdır. Bilgilerinizin daha kalıcı olması için, tamamlamanız ümidiyle yan tarafta yarım bırakılmış iki rubai veriyoruz.

Vezin ve kafiye düzenine uyarak, konu bütünlüğünü gözeterek bu rubaileri tamamlamaya çalışınız.

Kim bilir, belki de edebiyatımıza yepyeni rubailer kazandıracak müstakbel şairlerden biri de sizsiniz.

Tamamlamış olduğunuz rubaileri bize *rubaidergisi@gmail.com* adresinden gönderebilirsiniz.

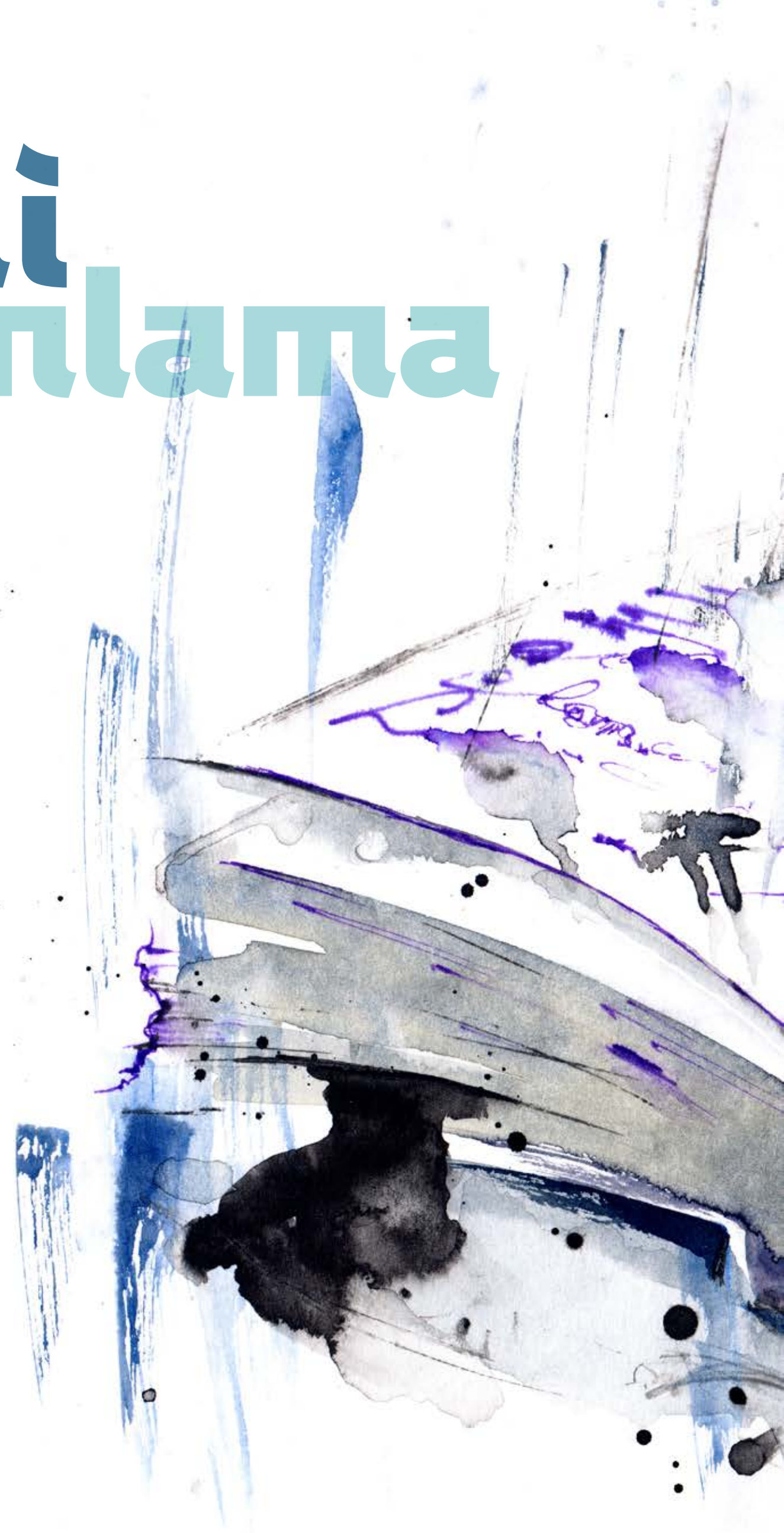

Parıltı

.....

.....

Bir kış günü dünyaya konuk gelse güneş

Yıldız tozu serper denizin saçlarına

Göğe Bakmak

Şair gibi içten bakalım gökyüzüne

Ses merdiveninden çıkalım gökyüzüne

.....

.....

üç ana renk

Aklın yüzü
kuşku kaygı isyan yarası
Kalbin düşü
kimya ile simya arası
Üç rengi var aslında bütün ömrümüzün
Yaz mavisi
güz pembesi
sevda karası

üçüncü yol

Aklın yolu bir
bir günü bir yıl bir asır
Aşkın yolu bin bir
dili sır hâli sabır
Teslimiyetin çizdiği bir yol var ki
Aczin yoludur
hem incedir
hem kısadır

inci ve sedef

Pişmanlığı tattık
kara bir sancı gibi
Sonsuz deneyimler yaşadık
öncü gibi
Bir gün çıkarıldık
sürülüp cennetten
Düştük sedefin kalbine
bir inci gibi

güzel aldanış

Aldanmayı sev
kalbine suç bulma
yeter
Aklın takılıp ritmine
geç kalma
yeter
Âdemleri kandırmaya cennet yetmez
Havvaları kandırmaya bir elma yeter

gül bahçesi

ahmet ziya kahraman

Yalnız Adam

Kendiyle savaşmıştı adam, kentiyle
Kıskıvrak ezilmiş nice beklentiyle
Bir gün çekilip gitti karanfillere has
Yağmurları süzdürdüğü tülbentiyle

Gül Bahçesi

Dönsün geri şehrin en ağırbaşlı kızı
Son bulsun ateş mevsimi bitsin bu sızı
İmbatları meltemleri şahit tutarak
Gül bahçesi kılsın kararan gönlümüzü

Tarih ve İstanbul

Tarih ne karanlık ve vefasız şeymiş
Dervişleri postsuz beni sensiz koymuş
Her kubbesi âlem olan İstanbul'dan
Bir mezbelelik harcı karıp köşk saymış

Azmizâde Hâletî'nin Rubailerinde Aşk

Cevat Yerdelen

Aşırı sevgi, tutku anlamına gelen bu kavram, klasik Türk edebiyatının hem *"tasavvufi"* hem de *"din dışı"* kolunda çok işlenmiş bir temadır. Hayatın sıkıntılar, haksızlıklar, kötülüklerle dolu olması insanı sevmeye iter. Çünkü sevgi en hoşa gitmeyen bir durumu bile insana sevimli gösterebilmektedir.

Müslüman toplumlarda sevgi, ilahi de olsa beşerî de olsa, hep kutsal bir kavram olarak görülmüş; sevenler de sevilenler de seçkin varlıklar olarak kabul edilmişlerdir. Böyle bir toplumda yetişen şairler, şiir konusu olarak en çok sevgiyi, aşkı işlemişlerdir.

Şairlerin aşk konusunu çok işlemeleri, toplumların manevi ve kültürel gelişiminde etkili olmuş, toplum fertlerinin birbirlerine bağlanmalarında, daha ölçülü ve saygılı davranmalarında eğitici bir görevi de yerine getirmiştir.

Tasavvufi aşkı işleyen şairler aşkı, ezelde Allah'la beraber oldukları, ondan ayrı olmadıkları mutlu hayata yeniden kavuşma yolu olarak görmüş, bu duygunun yardımıyla masivadan [Allah'ın dışında bütün varlıklardan] kurtulma gayretinde olmuşlardır. Gerçi bunların hepsi tasavvufu gerçekten inanan insanlar olarak işlemişlerdir. Ancak yine de insanlar üzerinde birbirine benzer etkiler uyandırmışlardır. Haletî tasavvufu gerçekten inanarak işleyen şairlerdendir. Bütün rubailerinde bu felsefeyi uygun bir aşkı yaşayan âşığı ve sevgilisini anlatmıştır. Aşk, sevgili ve âşık onun şiirlerinde iç içedir. Esasen bu üç konuyu birbirinden ayrı düşünmek zordur. Çünkü bunlar birbirlerinin varlıklarının sebebidirler. Yani âşığı ve sevgiliyi anlatan rubailer, aynı zamanda aşkın da nasıl büyülü bir güz kaynağı olduğunu anlatmış olurlar; sevgilinin olağanüstü bir güçle hâkimiyet kurabilmesinin ve âşığın da gece gündüz demeden, ağlayarak onun peşinden

ayrılmayışının gerçek nedeninin *"aşk"* olduğunu anlatmış olurlar.

Haletî'de aşk platoniktir; madde ile ilgili değildir. Ona göre aşk insanı ya *"Kays"* yapar ya da Leyla.

Can-sûz olıcak muhabbet-zât-ı Hudâ
Tûr-ı dili nûr-ı aşk eder nâ-peydâ
Ol feyz iledir ki gam debistânından
Elbette çıkan ya Kays olur ya Leylâ (Yerdelen, 1991, s.130)

[Allah'ın zatına sevgi, canı yakmaya başlayınca gönlün Tur dağını aşk ışığı görünmez kılar. O bolluk sayesinde gam çölünden çıkan elbette ya Kays ya da Leyla olur.]

Aşk insana hem ızdırapların en tatlısını veren gamdır, derttir, ateştir, beladır, eziyettir, yaradır, kederdir, feryattır, inlemedir, sıkıntıdır, cefadır, dikendir, kandır, taştır, matemdir, oktur kılıçtır hem de mutlulukların en güzeliyle sarhoş eden gül bahçesidir, iksirdir, kândır [maden ocağıdır], yokluk köyüdür, gezinti yeridir. Âşığa nasıl görünürse görünsün onu sevinciyle, umuduyla, üzüntüsüyle yaşatan, onun hayatına anlam ve renk katan bir kavramdır.

Âşık aşkın kıymetinin bilincindedir, ondan başka hiçbir şeye değer vermez, her şeyini onun uğrunda feda edebilir.

Bin kerre süruş-ı gayb eylerse nidâ
Bakmaz taraf-ı sipihre erbâb-ı fenâ
Her lütfu Hudâ-yı Lemyezel'den biliriz
Hiç dâde-i dehre olmadık dest-güşâ (Yerdelen, 1991, s.130)

[Gayp meleği (Azrail) bin kez seslense fanilik erbabı gökyüzü tarafına bakmaz. Biz her lütfu lemyezel olan (yok olmayan) Allah'tan biliriz. Bu nedenle dünyanın ihsanlarına hiç el açmadık.]

Âşığın gerçek mutluluğa ulaşması için *"yok olması"*, *"fena bulması"* gerekir ki, bu da ancak aşkla olur. Fakat *"yok olmak"* kolay değildir. Öyle bir dereceye ulaşmak için perişan olmak, valih [şaşkın] ve sergeşte [başı dönmüş] olmak, sararmak gerekir.

Aşkınla olup vâlih ü sergeşte vü zar
Etmem iki gün gamınla bir yerde karar
Divane-i herze-gerd-i gûristanım
Câh ehli yanımda oldu hep seng-i mezar (Yerdelen, 1991, s.146)

[Aşkınla şaşırdım, başım döndü, ağlayıp inliyorum. Gamından dolayı bir yerde iki gün üst üste kalamıyorum. Mezarlığa boş söz döken bir deliyim. Makam sahipleri benim yanımda mezar taşı oldular.]

Âşık ancak bu şekilde *feyiz* [bolluk, bereket] kapılarını açtıran ve herkesin kapısını açmayan aşka ve idealindeki mutluluğa kavuşur. Aşık için mutluluğun tek anahtarı aşktır.

Girdi elime kilid-i gam-hâne-i aşk
Hâkimde çü hırmen oldu her dâne-i aşk
Ser-nâme-i gamda yazdılar unvanım
Dîvâne-i nev-zuhûr-ı vîrâne-i aşk (Yerdelen, 1991, s.198)

[Aşk denen gam evinin kilidi elime geçti. Aşkın her tohumu benim toprağımda harman oldu. Gam mektubunun başına benim unvanımı "aşkın viranesinde yeni ortaya çıkmış deli" diye yazdılar.]

(Cevat Yerdelen, Azmizâde Hâletî'nin Rubaileri, Basılmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1991, Erzurum, s.43-44)

Rubailerinizin değerlendirilmesini ya da yayımlanmasını isterseniz aşağıdaki e-posta adresine gönderebilirsiniz.

Şiirle kalmanız dileğiyle...

bilgi@rubaidergisi.com